

Op eigen kracht

Plaats der handeling: een moderne reiswagen of touringcar, van vele gemakken voorzien, o.a. een dieselmotor die zonder haperen minstens 14 dagen achter elkaar kan snorren drie, vierduizend km ver en die zich niets aantrekt van steile bergpassen en scherpe afdalingen. Met zijn chauffeur die hem kent tot in het diepst van zijn innerlijk een prachtige eenheid vormend van mens en motor.

34 personen bevolken deze reiswagen, veertien dagen lang: oude en jonge echt-paren, oude dames en jonge dames, oude mannen en jonge mannen. Zij spreken alle Nederlandse dialecten: Amsterdams, Rotterdams, Maastrichts, Gronings, Fries. Zij komen uit zeer uiteenlopende kringen van de samenleving. Zij hebben in het leven van alle dag heel verschillende belangstellingen, beroepen, werkzaamheden.

Er zijn katholieken, protestanten en die tot geen enkel kerkgenootschap behoren, zij zouden elkaar op het Damrak in Amsterdam, op de Lange Poten in den Haag straal negeren, als ze elkaar tegenkwamen. Nu bindt hen het avontuur, het samen-zijn in die ene autobus. Allen hebben ze dezelfde reissom betaald, bij hetzelfde reisbureau en met hetzelfde reisdoel zijn ze ingestapt. Ze wisten het niet van elkaar, het is puur toeval dat hen hier samenbrengt en veertien dagen lang zullen ze lief en leed samen delen.

Behalve de keuze van de reis is ieder initiatief verder uitgeschakeld: het reisbureau heeft de route uitgestippeld, de pleisterplaatsen en overnachtingen vastgesteld, de bezienswaardigheden uitgekozen.

Zij scharen zich om hun reisleader, als schapen om de herder. En de reisleader voert de opdracht uit, die zijn directie hem verstrekte.

Maar nu gebeuren er merkwaardige en behartigenswaardige dingen. In de grote maatschappij zoeken gelijkgestemde levensovertuigingen elkander, soort zoekt soort, stand zoekt stand, en zij staan, zoal niet vijandig dan toch kritisch en skeptisch tegenover elkaar.

En vooral wantrouwend.

Ieder voelt zich in zijn eigen kring het veiligst en het behaaglijkst. Ieder blijft liefst in zijn stand en op zijn standpunt staan.

Maar wat daar in die reiswagen gebeurt is wel een kostelijk iets. Over alles wat ieder aan persoonlijke ervaring, opvoeding, overtuigingen meebracht heen worden bruggen geslagen van mens tot mens. Geleerdheid en onwetendheid, eruditie en eenvoud des harten, orthodoxie en vrijzinnigheid, zij blijken alle van secundaire betekenis, zodra wij alleen maar als mensen, als meneer Mulder en Hendriks en Jansen en Pietersen geconfronteerd worden met datgene terwille waarvan wij het reisbiljet kochten en in die autobus stapten: de wonderen van natuur en kunst. En nu moge het waar zijn, dat de één ontvankelijker is dan de ander, dat de een de moeilijkheden met zijn koffer of het slappe kopje thee maar niet vergeten kan, terwijl de ander die bijkomstigheden glimlachend incasseert, die 34 reisgenoten ondervinden geleidelijk, dat ze, eerst meegesleept door de bewondering der anderen, maar weldra ook op eigen kracht in staat zijn te beleven wat er te beleven valt.

En dit is het waar het nu eigenlijk om gaat. En niet alleen in een autobus. Henriëtte Roland-Holst schreef in de Nieuwe Geboort van 1902, dus thans reeds een goede halve eeuw geleden, een gedicht getiteld: Dichter en Proletariaat, waarin zij de tegenstellingen tussen hoofd- en handarbeider scherp stelde, om te concluderen dat zij samen moeten werken, elkander waarderen en, dat alleen daardoor een betere samenleving mogelijk wordt:

Drager van smart, gebukt wegen dat schreed
door de historie, schoudrend 't zware juk,

Offer van eeuwen, voor het ver geluk
der wereld ondergaand in eindloos leed

Gij die onmachtig gíngt gebogen tot
de tijd vervuld was van het wereld-wenden
en gij, opziende uit lange ellende
diep ademend fluisterdet: hier keert mijn lot,

Geef mij Uw hand, want dit alleen is kracht
de wereld heeft geen hoop dan door Uw stijgen
wij komen tot U, reddende uit onze eigen
zinkende bark het beste deel der vracht.

Dit dan is een voorspel van het verbond
tussen U en de onzen, want ook wij vlieden
een oude wereld, om aan U te bieden
de liefdelijke vrucht van onze mond.

En dan klinkt de laatste strofe met die profetische woorden, want veel van wat
zij toen, 50 jaar geleden droomde, is nu verwezenlijkt:

Uit dit verbond het lied en beeld zal schijnen
geschapen in een atmosfeer van moed
maklijk geschapen als de zon het doet
die werelden vormt zonder angst of pijn.

Als ik deze regels goed versta, dan spreekt hier de dichteres over hetzelfde
verschijnsel, dat de 34 passagiers van de autobus beleefden en wat het hele
Nederlandse volk onderging toen in 1953 in Zeeland het laatste dijkgat door het
laatste grote caisson werd gedicht en de Koningin met haar ministers, de profes-
soren van Delft, de ingenieurs, de polderwerkers en de ploegbazen elkander de
hand gaven, omdat een gigantisch werk was voltooid.

Door samenwerking, door eenheid van doelstelling, door wederzijdse waardering
en vertrouwen op elkanders krachten, ongeacht of dit geestelijke of lichamelijke
krachten waren.

Ieder had geleerd en begrepen, dat het goed is, aan elkanders kunnen en kennen
het eigen kunnen te versterken om ten slotte op eigen kracht te geven wat ieder
te geven had ten bate van het geheel.

* * *

Maar er staat, dunkt me, nog meer te lezen in deze versregels:

„Uit dit verbond het lied en beeld zal verschijnen”, d.i. er zal ook schoonheid
voortkomen uit dit verbond.

En schoonheid is dat geheimzinnige iets, dat men nauwelijks definiëren kan,
maar dat ons allen een ogenblik uitheft boven de alledaagse zorgen en gelijk-
vloersheden en dat ons tóch gelukkiger maakt, dan we te voren waren.

Want lied en beeld zijn de producten van de hand van kunstenaars, dichters,
beeldende, bouwende en muziek scheppende of herscheppende medemensen, die
gegrepen door de eenvoudigste of de geweldigste dingen om hen heen deze moesten
samenvatten, geconcentreerd tot bepaalde vormen, hetzij een machtige Kathedrale
kerk of een eenvoudig lied, een gedicht of een verhaal, een schilderij of een
meeslepende symfonie.

Deze vormen kunnen niet anders zijn dan ze zich aan ons voordoen. Want ze
vertegenwoordigen het zichtbare wezen, de tastbare ziel a.h.w. van wat de kunste-
naar had ontroerd.

Dit alles zijn algemeen bekende waarheden.

Wat mij belangrijk lijkt zijn die 34 medereizigers, die ieder op eigen wijze
reageren op de beelden van vergezichten, bergen en dalen, zeeën en rotsachtige
kusten, op de bouw van steden en dorpen, kerken en kunstwerken. Zij bemerken
op een gegeven ogenblik dat zij door elkander geïnspireerd worden tot intenser
genieten. En daardoor groeit in elk van hen afzonderlijk de kracht tot rijker en
vollediger menselijkheid.

Het gaat hiermee zoals Herman Gorter het uitsprak in zijn onvolprezen Mei:

Er ligt in elk ding schuilend fijne essence
Van andre dingen. Daardoor wordt een mens
als een piano zo dood, maar besnaard.

Nu eens rilt één snaar, dan d'aâr, naar de aard
Van elk geluid buiten, soms, te gelijk
heel veel. Dat maakt ook een stil arm mens rijk.

Maar als een prins komt en zijn toverwoord
spreekt, dan ontwaakt en wijkt wijd uit de poort

Zo is een mens en ziel, waar elk ding kan
elk ding oproepen uit de doffe ban
des slaaps.

Muziek maakt van een ziel muziek weer los.

En als de muziek eenmaal aan het zingen is gegaan, dan zullen we op eigen kracht en met opgericht hoofde verder kunnen gaan, ons bewust van de rijkmakende krachten die in ons mens-zijn verborgen liggen.

Op eigen kracht! We weten allen, dat een jongetje van vijf, zes jaar niet geholpen wil worden bij zijn geknutsel, maar het liefst allemaal zelf en zelfstandig doet.

We kennen dat gevoel van trots en tevredenheid, wanneer we erin slagen, onze zaak of onze zaken uit te breiden door eigen kracht, energie en inzicht.

En zoals het met deze dingen gaat, zo behoort het ook te zijn met onze persoonlijke, psychische moeilijkheden.

Niets heerlijker dan wanneer we onze persoonlijke moeilijkheden weten te boven te komen door ze te onderkennen, d.w.z. door ze duidelijk te stellen en te begrijpen en dan door eigen geestkracht aan onze levensweg die richting te geven, die hem door onze innerlijke gesteldheid is voorgeschreven.

Ik weet wel dat dit niet altijd gemakkelijk is.

Maar wie eenmaal ontdekt heeft wat de zin van zijn leven is: n.l. zijn eigen wegen, onverschillig of dat groot of klein is, tot de hoogst mogelijke ontwikkeling te brengen, die zal door eigen kracht in die richting werken en leven.

En laat hij dan alleen maar tot voorbeeld nemen een bloem of een boom die van nature niet rusten aleer zij hun hoogste bloei in zijn schone voltooidheid hebben bereikt.

Dr. A. SAALBORN

HUMANISTISCHE GEDACHTEN

Prijs
f 1,25

10 radiolezingen door:

J. C. BRANDT CORSTIUS W. COENDERS
J. P. VAN PRAAG D. H. PRINS
B. W. SCHAPER C. H. SCHONK

Deze brochure is verkrijgbaar bij het Centraal Bureau van het
Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, telefoon 10163, postrekening 304960

HET WOORD VAN DE WEEK

VERSCHIJNT
WEKELIJKS
18 AUGUSTUS 1957

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer

Mevrouw

Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Oudegracht 152, Utrecht

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie: Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, Postgiro 304960.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 1,— p. kwart., losse numm. f 0.25, buitenland f 4.60 p i